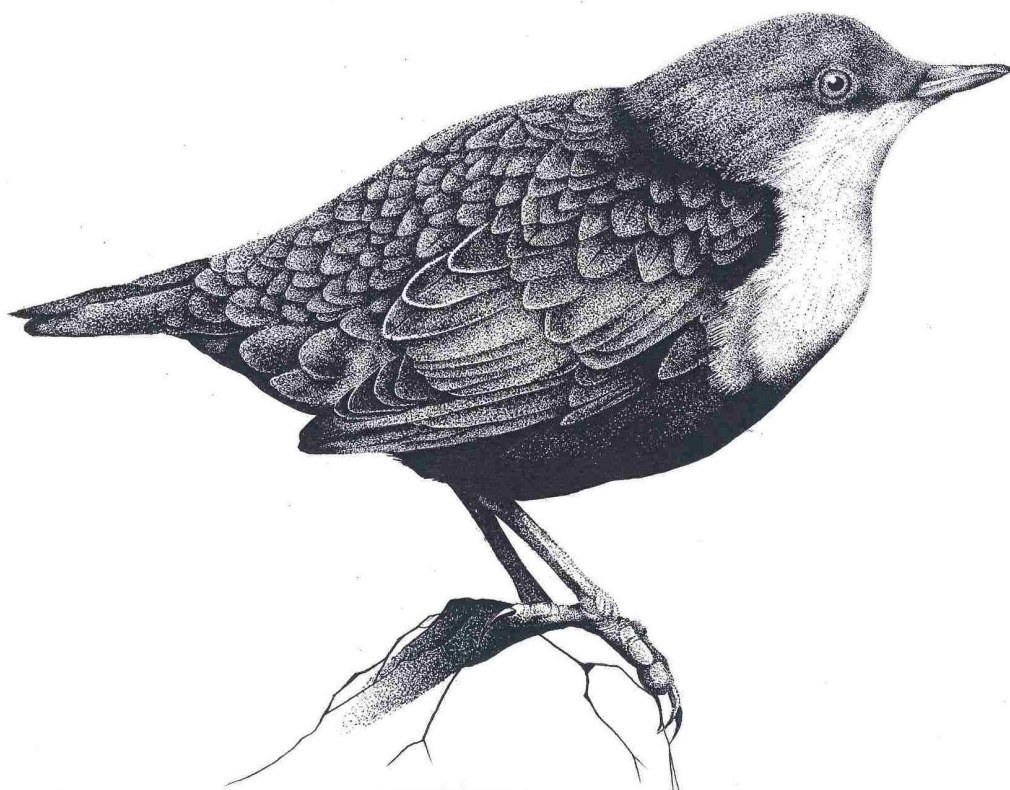

Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích

rok 2010

číslo 6

Editorial

Vážené a milé kolegyně, drazí kolegové ornitologové a přátelé,

dovolte mi, abych Vám do roku 2011 popřál co nejsrdečněji mnoho osobních a pracovních úspěchů, pevné zdraví a zejména co nejvíce ornitologických zážitků.

Jsme svědky velkých změn v rozšíření a početnosti ptáků. Bohužel většina se zdá být negativní, proto stoupá stále více význam národních parků, chráněných krajinných oblastí, ptačích oblastí a také různých přírodních rezervací. Mne zaujala myšlenka „soukromých“ rezervací, kdy různé spolky a sdružení vykupují zajímavé lokality, na kterých se snaží udržet či znovuvytvořit zajímavé přírodní prostředí s výskytem vzácných a ohrožených druhů. Myslím si, že je to velmi vhodná alternativa ke

státní ochraně přírody, kdy si obě sféry nekonkurují, ale naopak se vhodně doplňují. Jednou takovou velmi pěknou aktivitou, kterou vede Česká společnost ornitologická, je vytvoření „Ornitologického parku Josefovské louky“ ve východních Čechách nedaleko Jaroměře v nivě řeky Metuje. Tento park by měl mít asi 80 ha a jeho cílem je, po vykoupení pozemků, vytvoření vhodných podmínek pro ptáky mokřích zaplavovaných luk (více se zájemci mohou dočíst na oficiálních webových stránkách ČSO). Já osobně tuto aktivitu velmi podporuji a těším se, že se podaří založit i v našem regionu Děčínska pozemkový spolek, který by se snažil získat některé přírodovědně zajímavé lokality do svého vlastnictví. Osobně proto udělám vše co bude v mých silách.

Pavel Benda

Zápis ze 7. setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích

Zapsal Pavel Benda

Sedmé setkání Ornitologického klubu při Labských pískovcích se konalo 6.2.2010 na Správě NP České Švýcarsko v Krásné Lípě. Dle prezenční listiny bylo přítomno celkem 20 účastníků, z toho 17 členů (Benda, Řezníček, Rohlík, Kopecký, Rajchl, Procházková, Šena, Friml, Sedlák, Lobotka st., Ritschel, Vondráček, Šutera, Půlpán, Švihlík, Augst, Sojka) a 3 hosté (Lobotka ml., Heřt, Salov).

✓ Na úvod přivítal P. Benda všechny přítomné, poslal prezenční listinu a požádal přítomné o aktualizaci kontaktů. Přivítal kolegy z Ústí nad Labem a poděkoval V. Šuterovi za dar – vypreparované poláky v letu.

✓ P. Benda seznámil přítomné s materiály k rozebrání. Jednalo se o Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích č. 5, dále o časopis České Švýcarsko a propagační materiály. Poděkoval všem, kteří do zpravodaje přispěli a také L. Blažejovi ze Správy CHKO Labské pískovce za přípravu zpravodaje k tisku. Dále upozornil na možnost nahlédnout do přinesené české i zahraniční literatury.

✓ M. Půlpán krátce informoval o příčinách potíží se zápisem ornitologických pozorování na WWW stránkách klubu, i o řešení situace. Hrozilo, že stránky budou dlouhodobě nefunkční a především, že budou ztraceny zapsané údaje. Vše se nakonec podařilo vyřešit. Nyní již databáze funguje na serveru, který využívá Správa NP České Švýcarsko, takže by se podobná situace již do budoucna neměla opakovat.

✓ P. Benda přivítal zahraničního hosta – U. Augsta a poděkoval T. Salovovi za tlumočení. Poté představil nového kolegu – p. Rudolfa Heřta. Ten se následně krátce představil a poté byl přijat zatím jako pozorovatel.

✓ P. Benda upozornil na výskyt chřástala vodního u Jetřichovic a na nocoviště kormoránů v Srbské Kamenici, které našel V. Beran. Poděkoval všem, kteří se zúčastnili zimního sčítání vodních ptáků a zmínil zajímavé

pozorování husy polní na Labi v Děčíně v rámci tohoto sčítání.

✓ Dále P. Benda hovořil o připravovaných akcích v letošním roce – Vítání ptačího zpěvu, sčítání ptáků v dubnu, monitoringu vybraných druhů v ptačí oblasti. Letos se jedná o sokola stěhovavého, výra velkého, datla černého, žlunu šedou a ledňáčka říčního. Navrhl opětovně se věnovat monitoringu sýčků v Děčíně. Stručně rovněž informoval o semináři zaměřeném na ochranu rorýsů a netopýrů při zateplování panelových domů. Nechal kolovat článek z Ptačího světa o výrobě budek pro rorýse. Dále požádal přítomné o informace o vhodných lokalitách, kde by bylo možné upravit břeh pro možné zahníždění ledňáčků. Připomenul možnost přispět na projekt ČSO – výkup pozemků za účelem vytvoření Ornitologického parku Josefovské louky.

✓ P. Benda vzpomněl dva členy klubu – Jiřího Marka a Jana Kampfa, kteří nás počátkem minulého roku opustili. Přítomní uctili jejich památku chvilkou ticha.

✓ V. Šena představil film pro rakouskou televizi ORF o Třeboňsku, kde jsou použity některé jeho vlastní filmové záběry. Ke konci setkání byl tento film promítnut.

✓ Následovala diskuze – M. Půlpán informoval o kolonii netopýrů v jedné vile a o záměru majitele využívat půdní prostory.

✓ M. Rohlík promítl a okomentoval několik svých filmových záběrů zaměřených na ornitologii.

✓ J. Vondráček požádal přítomné o spolupráci – připravuje se pokračování publikace „Ptáci severozápadních Čech“, která vyšla v roce 1975. Má zájem o všechna

zajímavá pozorování, rukopis publikace by měl být hotový v září.

✓ R. Procházková informovala o přípravě expozice o Velkém rybníku v muzeu.

✓ P. Švihlík informoval o dokončování bakalářské práce o ptácích Velkého rybníku a Světlíku, na stejné téma zpracovává i diplomovou práci, proto požádal členy klubu o další poskytování údajů z této lokality.

✓ U. Augst přednesl krátký přehled o hnízdění zajímavých druhů ptáků v Saském Švýcarsku i celém Sasku. Jednalo se o následující druhy: čáp černý – 3 hnízda v Saském Švýcarsku, 31 hnízd v Sasku; sokol stěhovavý - 18 hnízd v Saském Švýcarsku (22 vyvedených mladých v roce 2009), 29 hnízd v Sasku; výr velký - 8 hnízd v Saském Švýcarsku, 71 hnízd v Sasku; sýc rousný – v roce 2009 1 hnízdo, v roce 2008 nebylo prokázáno hnízdění, v roce 2007 bylo doloženo 31 hnízd; orl mořský - 1 hnízdo v Saském Švýcarsku (zatím žádné mládě), 64 hnízd v Sasku; orlovec říční – v Sasku početnost populace stoupá, v roce 2009 bylo 18 hnízd; sova pálená byla zaznamenána pouze v Pirně; zedníček skalní – v roce 2004 se na Königsteine zdržovala cca 3 týdny samice, od té doby nebyl tento druh pozorován.

✓ Následovalo promítání velmi zdařilého filmu o Třeboňsku.

✓ P. Benda na závěr ještě připomenul, že se již ozývají sovy, zmínil letošní velký počet pěnkav jíkavců a nález nové lokality strakapouda prostředního v Janské.

(Foto P. Benda)

Ornitologické střípky 2010

Sestavil Pavel Benda

- bažant obecný (*Phasianus colchicus*)
Dolní Podluží - 30.4.2010, 2 ♂♂ + 1 ♀, Šena.

- bekasína otavní (*Gallinago gallinago*)
Horní Podluží, Velký rybník - 30.4.2010, 4 ex., Šena.
- bělořit šedý (*Oenanthe oenanthe*)
Petrovice, směr na Rájec - 24.4.2010, 2 ex., Šutera.
- bramborníček černohlavý (*Saxicola rubicola*)
Děčín, zimní přístav - 2.5.2010, 2 – 3 páry, Benda; Rumburk, areál Natura env. - 22.5.2010, 1 pár, Horyna.
- čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*)
Rumburk - 11.3.2010, 15 ex., Lobotka.
- čírka modrá (*Anas querquedula*)
Šluknov, Bobří rybník - 11.4.2010, 1 ♂, Šena.
- čírka obecná (*Anas crecca*)
Děčín, Tereziánský rybník - 16.1.2010, 1 ♂, Půlpán et Rohlík; Varnsdorf - 20.1.2010, 1 ♀, Švihlík; Lipová, Solanský rybník - 17.4.2010, 2 ♂♂ + 2 ♀♀, Šena.
- hohol severní (*Bucephala clangula*)
Děčín, Zámecký rybník - 28.2.2010, 1 ♂, Benda; 19.3.2010, 1 ♂, Benda.

Hohol severní (*Bucephala clangula*), foto O. Rajchl.

- husa velká (*Anser anser*)
Krásná Lípa - 5.1.2010, přelet cca 150 ex., Šena.

- hvízdák euroasijský (*Anas penelope*)
Děčín, Zámecký rybník - 5.1.2010, 1 ♂, Půlpán;
Děčín, Tereziňský rybník - 5.1.2010, 1 ♀,
Půlpán.
- chřástal polní (*Crex crex*)
Doubice - 5.7.2010, cca 8 volajících ♂♂,
Klitsch.
- chřástal vodní (*Rallus aquaticus*)
Jetřichovice - 4.1.2010, 1 ad., Beran.
- kachnička karolínská (*Aix sponsa*)
Nová Oleška - 6.10.2010, 3 ex., Beran.
- kalous ušatý (*Asio otus*)
Děčín, východní nádraží - 4.2.2010, 1 ad.,
Rohlík; Krásná Lípa, směrem k rybníku Světlík
- 31.3.2010, 1 ♂, Šena.
- káně rousná (*Buteo lagopus*)
Děčín, Bynov - 12.1.2010, 1 ad., Půlpán.
- konopka obecná (*Carduelis cannabina*)
Dolní Chříbská - 8.5.2010, 1 zpívající ♂,
Procházková.
- krutihlav obecný (*Jynx torquilla*)
Horní Podluží, Velký rybník - 7.5.2010, 1
volající ♂, Benda et Kříž.
- křepelka polní (*Coturnix coturnix*)
Rumburk, areál Natura env. - 23.5.2010, 1 ♀,
Horyna.
- kulík říční (*Charadrius dubius*)
Krásná Lípa, cihelna - 1.5.2010, 3 ex.,
Procházková.
- kulíšek nejmenší (*Glaucidium passerinum*)
Rynartice - 22.1.2010, 1 ♂, Sojka; Rynartice,
Suchý vrch - 27.2.2010, 1 ♂, Šena; Jetřichovice,
Rudolfův kámen - 8.3.2010, 1 ♂, Sojka.
- kvakoš noční (*Nycticorax nycticorax*)
Dolní Žleb, řeka Labe - 22.9.2010, 1 ex.,
Camlík.
- lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*)
Děčín, Kvádrberk - 7.5.2010, 1 pár, Rohlík;
Malá Veleň - 29.5.2010, 1 zpívající ♂, Benda.
- luňák hnědý (*Milvus migrans*)
Rožany - 5.4.201, 3 ex., Šena.
- lžičák pestrý (*Anas clypeata*)
Šluknov, Bobří rybník - 11.4.2010, 2 ♂♂ + 2
♀♀, Šena.
- moták pilich (*Circus cyaneus*)
Ludvíkovice - 2.2.201, 1 ♂, Horyna.
- orel mořský (*Haliaeetus albicilla*)
Hřensko, řeka Labe - 27.1.2010, 1 ad., Buchta;
Prostřední Žleb, řeka Labe - 16.2.201, 1 ad.,

Půlpán; Šluknov, Bobří rybník - 11.4.2010, 1
subad., Šena.

• pisík obecný (*Actitis hypoleucos*)
Dobkovice, řeka Labe - 4.9.2010, 1 ex., Benda.

• rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)
Rumburk - 29.11.2010, 1 ♀, Procházková;
Děčín, Dělnická ulice - 1.12.2010, 1 ex.,
Horyna.

• racek bělohlavý (*Larus cachinnans*)
Děčín, ústí Ploučnice - 31.1.2010, 4 ad. + 1
imm., Rohlík.

Kalous ušatý (*Asio otus*), foto V. Šena.

• racek bouřní (*Larus canus*)
Děčín, Zámecký rybník - 10.1.2010, 1 ad.,
Novotný.

• racek stříbřitý (*Larus argentatus*)
Děčín, Zámecký rybník - 21.2.2010, 1 ad.,
Rohlík.

• skřivan lesní (*Lullula arborea*)
Bynovec, lesní školky - 5.5.2010, 1 pár, Benda.

• slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*)
Děčín, zimní přístav - 2.5.2010, 1 zpívající ♂,
Benda.

• strakapoud prostřední (*Dendrocopos
medius*)
Karlovka - 18.4.2010, 1 ex., Půlpán.

• sýc rousný (*Aegolius funereus*)
Staré Křečany, směrem na Šluknov - 3.4.2010, 1
♂, Šena.

- sýček obecný (*Athene noctua*)
Děčín, Staré město - 24.3.2010, 1 pár, Benda et Rohlík.
- tetřívka obecná (*Tetrao tetrix*)
Petrovice, směrem na Rájec - 24.4.2010, 1 ♂, Šutera.
- vodouš kropenatý (*Tringa ochropus*)
Stará Oleška, rybník - 9.4.2010, 1 ex., Benda.
- volavka bílá (*Ardea alba*)
Zadní Jetřichovice, Křinice - 6.1.2010, 1 ad., Lajbl; Horní Podluží, Velký rybník - 6.4.2010, 1 ex., Šena; Lipová, Solanský rybník - 17.5.2010, 3 ex., Šena.

Sčítání vodních ptáků 16.-17.1.2010

Pavel Benda, Katarína Markošová, Miroslav Půlpán, Renata Procházková, Miroslav Rohlík & Václav Šena

Děčín – Zámecký rybník: 16.1., sčítal Benda, Půlpán, Rohlík a Šena.

- kormorán velký – 1 ex. (imm.)
- labuť velká – 14 ex. (z toho 1 imm.)
- kachna divoká – 223 ex. (127 ♂♂ + 96 ♀♀)
- racek chechtavý – 5 ex.
- racek bouřní – 1 ex.
- lyska černá – 8 ex.

Děčín-Bělá – Terezínský rybník: 16.1., sčítal Půlpán.

- kormorán velký – 1 ex.
- čírka obecná – 1 ♂
- kachna divoká – 22 ex. (15 ♂♂ + 7 ♀♀)
- lyska černá – 1 ex.

Jílové – Jílovský potok, soutok: 16.1., sčítal Půlpán.

- volavka popelavá – 3 ex.
- kachna divoká – 58 ex. (31 ♂♂ + 27 ♀♀)

Řeka Labe, úsek Přerov – Děčín: 16.1., sčítal Půlpán, Rohlík a Šena.

- potápka malá – 5 ex.
- kormorán velký – 45 ex. (z toho 2 imm.)
- volavka popelavá – 1 ex.
- husa polní – 1 ex.
- kachna divoká – 88 ex. (65 ♂♂ + 23 ♀♀)
- morčák velký – 102 ex. (75 ♂♂ + 27 ♀♀)
- racek chechtavý – 6 ex.
- racek bělohlavý – 2 ex.
- lyska černá – 14 ex.

Řeka Labe, úsek Děčín – státní hranice: 16.1., sčítal Benda.

- kormorán velký – 88 ex. (z toho 6 imm.)
- labuť velká – 3 ex.
- kachna divoká – 241 ex. (126 ♂♂ + 115 ♀♀)

- polák chocholačka – 4 ex. (2 ♂♂ + 2 ♀♀)
- hohol severní – 4 ex. (2 ♂♂ + 2 ♀♀)
- morčák velký – 6 ex. (2 ♂♂ + 4 ♀♀)
- racek bělohlavý – 3 ex.
- lyska černá – 20 ex.

Varnsdorf – řeka Mandava: 16.1., sčítala Procházková.

- volavka popelavá – 2 ex.
- kachna divoká – 367 ex. (195 ♂♂ + 172 ♀♀)
- polák chocholačka – 1 ♀
- skorec vodní – 3 ex.

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*), foto P. Benda.

Řeka Ploučnice, úsek Děčín – Benešov: 16.1., sčítala Markošová.

- kormorán velký – 40 ex.
- volavka popelavá – 9 ex.
- kachna divoká – 53 ex. (28 ♂♂ + 25 ♀♀)
- polák chocholačka – 3 ex. (2 ♂♂ + 1 ♀)
- morčák velký – 53 ex. (30 ♂♂ + 23 ♀♀)
- lyska černá – 4 ex.
- skorec vodní – 4 ex.

Řeka Ploučnice, úsek Benešov – Žandov: 17.1., sčítal Půlpán a Rohlík.

- kormorán velký – 60 ex. (z toho 14 imm.)
- volavka popelavá – 1 ex.
- kachna divoká – 77 ex. (42 ♂♂ + 35 ♀♀)
- morčák velký – 17 ex. (13 ♂♂ + 4 ♀♀)
- skorec vodní – 6 ex.

Sčítání vodních ptáků 17.-18.4.2010

Pavel Benda, Jan Lobotka, Miroslav Půlpán, Renata Procházková, Miroslav Rohlík & Václav Šena

Nová Oleška – rybník Lesní 2: 18.4., sčítal Benda.

- kachna divoká – 2 páry

Nová Oleška – rybník Lesní 1: 18.4., sčítal Benda.

- kachna divoká – 1 ♂
- lyska černá – 1 ex.

Stará Oleška – rybník: 18.4., sčítal Benda.

- volavka popelavá – 1 ex.

potápka roháč – 1 ex.
pochop rákosní – 1 ♂
labuť velká – 6 ex. (ad.)
kopřivka obecná – 2 páry
lyska černá – 10 ex.
kachna divoká – 13 ex. (2 páry + 9 ♂♂)
strnad rákosní – 1 ♂

Markvartice – rybník: 18.4., sčítal Benda.
lyska černá – 1 ex.

Karlovka – rybník u silnice: 18.4., sčítal Půlpán.
lyska černá – 4 ex.
kopřivka obecná – 1 pár

Karlovka – Velký rybník: 18.4., sčítal Půlpán.
lyska černá – 46 ex.
kopřivka obecná – 8 párů
lžičák pestrý – 1 pár
potápka malá – 1 ex. (ad.)
polák chocholačka – 12 párů
kachna divoká – 20 ex. (8 ♂♂ + 12 ♀♀)

Karlovka – Malý rybník: 18.4., sčítal Půlpán.
lyska černá – 2 ex.

Karlovka – rybníční kaskády: 18.4., sčítal Benda.
kopřivka obecná – 2 páry
volavka popelavá – 2 ex.
lyska černá – 1 ex.
vodouš kropenatý – 2 ex.

Chřibská – vodní nádrž:
18.4., sčítala Procházková.
jeřáb popelavý – 2 ex.
volavka popelavá – 2 ex.
kachna divoká – 2 ex. (1 ♂
+ 1 ♀)

**Chřibská – rybník pod
přehradou:** 18.4., sčítala
Procházková.
kachna divoká – 2 ex. (1 ♂
+ 1 ♀)

Varnsdorf – řeka Mandava:
18.4., sčítala Procházková.
kachna divoká – 77 ex. (52
♂♂ + 25 ♀♀)
polák chocholačka – 2 ex.
(1 ♂ + 1 ♀)
konipas bílý – 4 ex.
konipas horský – 5 ex.
skorec vodní – 1 ex.

Varnsdorf – rybník Kočka: 18.4., sčítala
Procházková.
kachna divoká – 7 ex. (6 ♂♂ + 1 ♀)

Varnsdorf – rybník u Billy: 18.4., sčítala
Procházková.

kachna divoká – 24 ex. (17 ♂♂ + 7 ♀)

Varnsdorf – rybník Valcha (vypuštěný):
18.4., sčítala Procházková.

kachna divoká – 2 ex. (1 ♂ + 1 ♀)

Jílovský potok, úsek Papírny – soutok: 17.4.,
sčítal Půlpán a Rohlík.

kachna divoká – 38 ex. (14 ♂♂ + 24 ♀♀)

ledňáček říční – 2 ex.

konipas bílý – 2 ex.

konipas horský – 4 ex. (2 ♂♂ + 2 ♀♀)

Řeka Labe, úsek Přerov – Děčín: 17.4., sčítal
Půlpán a Rohlík.

kachna divoká – 28 ex. (14 ♂♂ + 14 ♀♀)

kormorán velký – 3 ex. (ad.)

labuť velká – 4 ex. (ad.)

volavka popelavá – 3 ex.

kulík říční – 1 ex.

strnad rákosní – 4 ex. (2 ♂♂ + 2 ♀♀)

Řeka Labe, úsek Děčín – státní hranice: 17.4.,
sčítal Půlpán a Rohlík.

kachna divoká – 5 ex. (3 ♂♂ + 2 ♀♀)

Děčín – Zámecký rybník: 17.4., sčítal Půlpán a
Rohlík.

kachna divoká – 15 ex. (12 ♂♂ + 3 ♀♀)

morčák velký – 1 ♂

labuť velká – 7 ex. (6 ad. + 1 imm.)

Skupina kormoránů velkých (*Phalacrocorax carbo*), foto O. Rajchl.

Řeka Ploučnice, úsek Benešov n./Pl. – Police:
18.4., sčítal Půlpán.

kachna divoká – 31 ex. (7 ♂♂ + 24 ♀♀)

Kyjov – přehrada: 17.4., sčítal Lobotka.

kachna divoká – 1 pár

Rybniště – Školní rybník: 17.4., sčítal Šena.

lyska černá – 2 ex.
potápka roháč – 1 ex.

Horní Podluží – Velký rybník: 17.4., sčítal Šena a Lobotka.

racek chechtavý – 4 ex. (ad.)

racek bouřní – 8 ex.

potápka roháč – 2 ex.

lyska černá – 2 ex.

kachna divoká – 8 ex.

(6 ♂♂ + 2 ♀♀)

Dolní Podluží – rybník

Světlík: 17.4., sčítal Šena a Lobotka.

potápka roháč – 4 ex.

kachna divoká – 5 ex. (3 ♂♂ + 2 ♀♀)

Lipová – Solanský rybník: 17.4., sčítal Šena.

lyska černá – 2 ex.

čírka obecná – 4 ex. (2 ♂♂ + 2 ♀♀)

Šluknov – rybník (u továrního objektu TOS):

17.4., sčítal Šena.

volavka popelavá – 1 ex.

kachna divoká – 5 ♂♂

Šluknov – Rybničná (soustava rybníků):

17.4., sčítal Šena.

kachna divoká – 6 ex. (3 ♂♂ + 3 ♀♀)

Šluknov – Bobří rybník: 17.4., sčítal Šena.

kachna divoká – 2 ♂♂

Šluknov – Luční rybník: 17.4., sčítal Šena.

kachna divoká – 1 pár

Rumburk – rybník Racek: 17.4., sčítal Šena.

kachna divoká – 1 ♂

polák chocholačka – 5 ♂♂

Rumburk – Pivovarský rybník: 17.4., sčítal Šena.

kachna divoká – 2 ♂♂

Rumburk – Zátíší (přehrada): 17.4., sčítal Šena.

kachna divoká – 5 ex. (3 ♂♂ + 2 ♀♀)

Výsledky sčítání zimujících kormoránů na nocovišti v Prostředním Žlebu 2009/2010

Pavel Benda & Miroslav Rohlík

datum	celkem	ad.	imm.
17.10.09	201	126	75
14.11.09	132	102	37
13.12.09	0	0	0
17.1.10	102	79	23
14.2.10	90	85	5
13.3.10	202	192	10

Hromadné nocoviště kormoránů v Prostředním Žlebu, foto M. Rohlík.

Vítání Ptačího zpěvu na Děčínsku

Richard Nagel

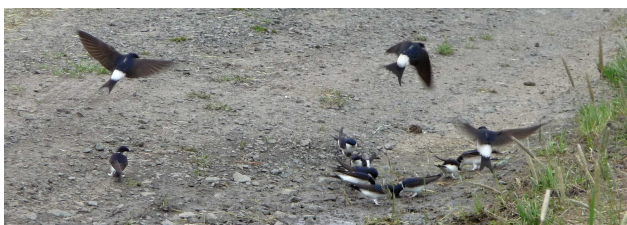
V sobotu 1.5.2010 v Krásné Lípě již popáté přivítali jaro příznivci pestrého ptačího světa během akce „Vítání ptačího zpěvu“ uspořádané Správou NP České Švýcarsko. Tato akce je koordinována v České republice Českou společností ornitologickou. Účastníky, kteří si museli přivstat, přivítal o půl sedmé ráno ředitel Správy NP České Švýcarsko P. Benda. Po ukázce preparátů ptáků ze sbírky Správy NP účastníci společně vyrazili v počtu 21 dospělých a 10 dětí (viz foto R. Nagel).

Cílem vycházky vedené okrajem městské zástavby, poli a lesíky byl Velký rybník, významná ornitologická rezervace zařazená do soustavy NATURA 2000. Na pozorování ptáků byli návštěvníci vybaveni 3 stativovými a 4 binokulárními dalekohledy. Během akce se podařilo pozorování 37 ptačích druhů v celkovém počtu 113 jedinců. K nejzajímavějším patřilo pozorování jeřábů popelavých, páru kulíků říčních na dně vypuštěného rybníčku Cihelna nebo luňáka červeného. Ne všichni

ptáci byli viděni, některé, např. králíčka ohnivého, však bylo možné dobře slyšet.

Všichni sledovaní i slyšení ptáci byli účastníkům ukázáni na obrázcích a fotografiích. Zlatým hřebem pak byla ukázka kroužkování ptáků. Podařilo se odchytit pěníci hnědokřídla a budníčka většího, kteří byli po okroužkování znovu vypuštěni do přírody. Akci „Vítání ptačího zpěvu“ lze považovat již za tradiční, a proto se mohou účastníci těšit na další ročník a to opět v květnu příštího roku.

Skupina jiríček obecných u napajedla, foto P. Benda.

Jednotný program sčítání ptáků 2010 v Českém Švýcarsku

Pavel Benda

V roce 2010 pokračovalo sčítání ptáků standardní metodou na dvou liniích s 20 sčítacími body na každé linii a ve dvou termínech:

- Linie Srbská Kameice – Janská 7.5., celkem 51 druhů ptáků ve 297 ex.
6.6., celkem 53 druhů ptáků ve 288 ex.
- Linie Mezní Louka – Mezná 8.5., celkem 45 druhů ve 345 ex.
5.6., celkem 43 druhů ve 327 ex.

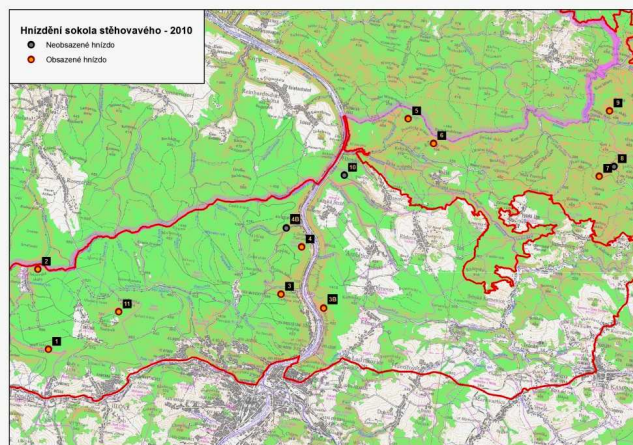
Výsledky monitoringu vybraných druhů ptáků v roce 2010

Pavel Benda

Každý rok jsou v Ptačí oblasti Labské pískovce (NP České Švýcarsko, CHKO Labské pískovce, menší část CHKO Lužické hory a oblast Velkého rybníku a rybníku Světlík) cíleně monitorovány vybrané ptačí druhy. V letošním roce po dohodě s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR to byli – sokol stěhovavý, výr velký, datel černý, žluna šedá a ledňáček říční.

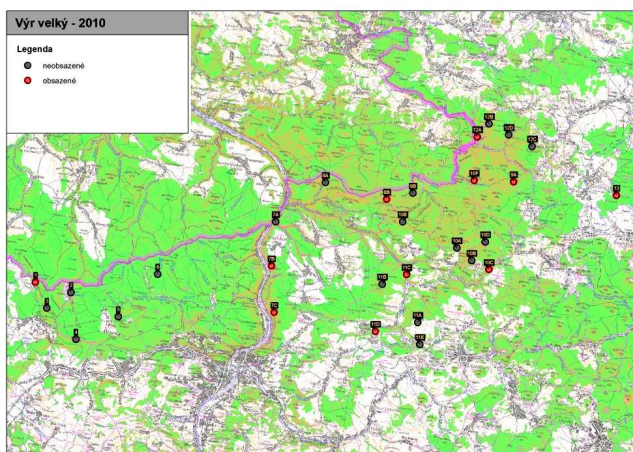
Sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)

Celkem bylo metodou individuálního a cíleného průzkumu zjištěno 10 obsazených lokalit na nichž byla 3 hnízdění neúspěšná a 7 hnízdění úspěšných. Vyvedeno bylo celkem 20 mláďat (3 x 4, 2 x 3, 2 x 1). Letošní rok lze hodnotit jako velmi úspěšný.

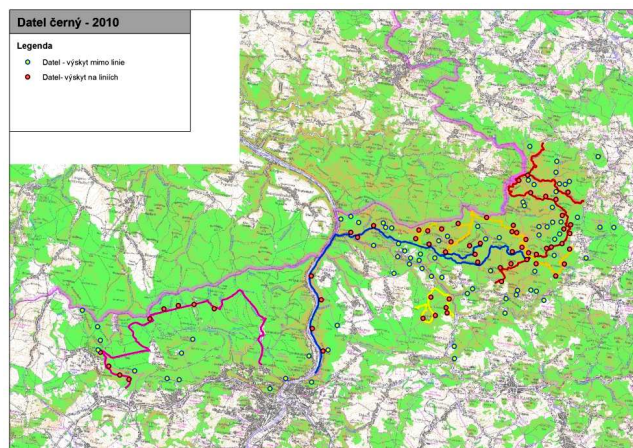
Výr velký (*Bubo bubo*)

U tohoto druhu bylo zjištěno také 10 obsazených lokalit. Byla prokázána 3 hnízdění, která však nebyla úspěšná. Vzhledem k letošním i předchozím výsledkům je hnízdění potenciál výrů v naší oblasti kolem 15 párů (teoreticky až 20).

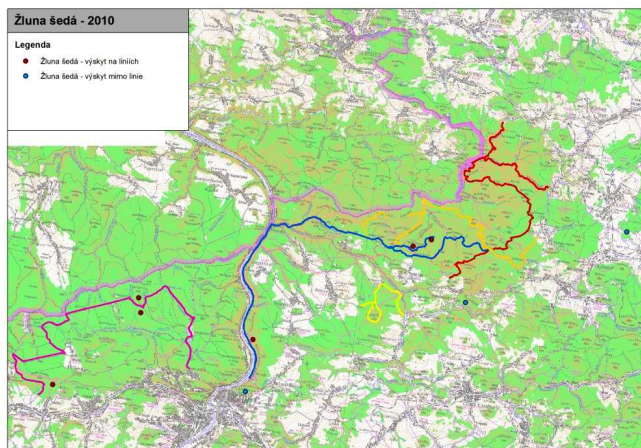

Datel černý (*Dryocopus martius*) a žluna šedá (*Picus canus*)

Tyto druhy jsou mapovány na předem vytyčených 5 liniích, které jsou rovnoměrně rozmístěny po oblasti. V letošním roce byly také tyto druhy ještě cíleně vyhledávány i mimo linie, a to zejména na území národního parku. Celkem bylo zjištěno 143 teritorií datla černého

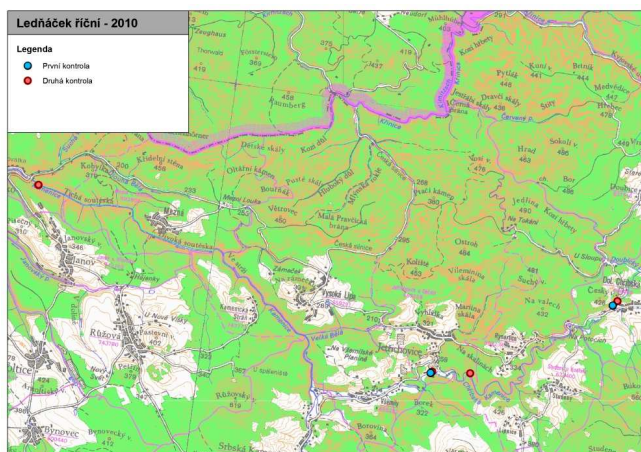

a 9 teritorií žluny šedé. Zejména u datla to jsou vynikající výsledky.

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*)

Celkem byly zjištěny pouze 4 hnízdící páry, což je hluboce pod možností, které ledňáčkům nabízí tato ptačí oblast. V letošním roce se na zdejší populaci velmi negativně projevil průběh zimy 2009/2010 a následně 2 katastrofální povodně, které zdejší populaci velmi výrazně zdecimovaly. Ptačí oblast Labské pískovce poskytuje ledňáčkům velmi vhodné podmínky, a to co se týče zachovalosti vodních toků z hlediska možnosti hnízdění a také potravní nabídky. V příznivých letech lze očekávat velikost hnízdící populace ledňáčků v této oblasti až okolo 15 párů.

(mapy J. Šmucar)

Sokol stěhovavý Oldřich Rajchl

Sokol má pověst ušlechtilého dravce – rytíře vzduchu. Sokoly chráníme a šetříme jako charakteristické zástupce vymírajících rodů našeho původního dravého ptactva. Jejich zjev je nerozlučně spjat s obrazem našeho kraje, jejich ušlechtilá krása, harmonie tvarů a pohybů, rychlost, lehkost a ladné křivky jejich letu, jsou darem pro naše oči.

Valenta (1967)

Sokol stěhovavý, vědeckým jménem *Falco peregrinus*, patří do řádu dravců a čeledi

sokolovitých. V současné době rozlišujeme 10 rodů a 61 druhů sokolovitých dravců obývajících celý svět kromě Antarktidy. Naším nejznámějším zástupcem rodu *Falco* je poštolka obecná. Další příbuzní sokola, kteří se vyskytují na našem území, jsou ostříž lesní a velmi vzácný raroh velký. Mezi vzácné hosty rodu *Falco* u nás patří poštolka jižní, poštolka rudonohá a dřemlík tundrový.

Druhé jméno *peregrinus* znamená přespolní, cizinec, cestovatel, poutník. Je to ovšem jméno trochu zavádějící. Sokol může opravdu migrovat na velké vzdálenosti. Jeho chování se však zejména v posledních letech dost změnilo. Zimy jsou u nás čím dál mírnější a sokoli zde i v zimě nachází dostatek kořisti. Takže v dnešní době už není pravidlem, že se sokol stěhovavý od nás na zimu stěhuje.

Sokoli jsou také využíváni v sokolnictví, jehož počátky sahají 4000 let zpátky. Sokolnictví je umění zacházení s dravci, při kterém cvičení ptáci loví zvěř. Dravci se také používají k letovým ukázkám při různých vystoupeních nebo na letištích, kde ochraňují startovací a přistávací plochy od hejn ptáků a tím minimalizují riziko střetu opeřenců s letadly.

Délka těla samce sokola je 38 - 45 cm, rozpětí 89 - 100 cm, váha 500 - 750 g, samice měří 46 - 51 cm, rozpětí 104 - 113 cm, váha 900 - 1200 g. Samice je velká přibližně jako havran a je až o 1/3 větší než samec. V letu je sokol k rozpoznání podle velikosti (je větší než holub), má dlouhá špičatá křídla a poměrně krátký ocas, rázy křídel jsou rychlé a mocné.

Dospělí sokoli mají modro až tmavě šedý hřbet. Bělavou spodinu těla někdy zdobí okrový nádech. Pásky lemující bílé hrdlo přecházejí na prsou v kapkovité skvrny a posléze v silné příčné skvrnění. Ruční letky jsou černohnědé. Ocas je šedohnědý s příčným skvrněním, na konci s bělavým lemem. Na bělavou tvář zasahuje tmavá šedočerná barva z temene a tvoří nápadný charakteristický vous. Ozobí, oční lem a nohy jsou jasně žluté. Zobák je tmavý se zejkiem, charakteristickým útvarem na zobáčích sokolovitých dravců. První prachový šat mládřat je bílý, druhý prachový šat má šedavou barvu. Zbarvení mladých ptáků je celkově nahnědlé, hřbet je spíše tmavohnědý s bělavými nebo nažloutlými lemy per. Ocas tmavohnědý se světlými příčnými pruhy a bělavým koncovým lemem. Spodina těla je na narezavělém podkladě podélně výrazně tmavě skvrnitá.

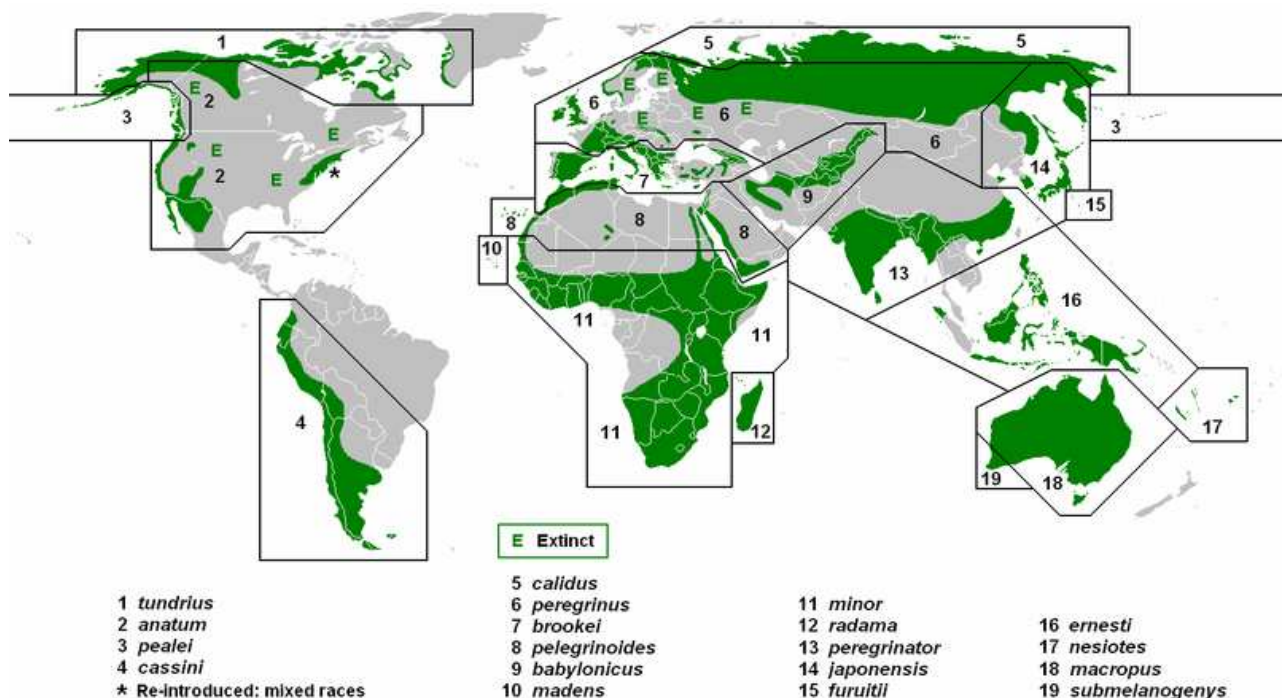
Sokoli létají rychlým máváním křídel a plachtí jen na krátkých úsecích. Loví téměř výhradně ptáky za letu. Drobné savce loví výjimečně a ptáky sedící na zemi se pokouší donutit vzlétnout. Sokol využívá dvou způsobů lovu - pronásledování kořisti horizontálním letem a střemhlavý útok, při kterém se vrhá z velké výšky s křídly přitaženými k tělu a na kořist pod sebou útočí svými pařáty. Při střemhlavém letu dosahuje rychlosti až 320 km/h (podle některých zdrojů až 400 km/h), při tomto způsobu lovu sokol neútočí na hejna, protože by tím riskoval zranění, loví jen jednotlivě letící ptáky. Nejčastější kořistí sokola stěhovavého bývají holubi, hrdličky, špačci, drozdi, koroptve, různé druhy kachen, racci, ale i menší ptáci jako rorýsi a drobní pěvci. Troufne si i na havrany a vrány. Úspěšný při lovu je v průměru každý sedmý pokus. Příležitostně, zejména v zimě, loví partneri společně.

Je to kosmopolitně rozšířený druh. Přirozeně se nevyskytuje pouze na Antarktidě, v části jižní Ameriky, na Novém Zélandu a na Islandu. V současné době je však jeho areál rozšíření menší, protože na mnoha místech, převážně v rozvinutých industrializovaných oblastech, byl sokol vyhuben. Přednost dává otevřené krajině se skalními věžemi nebo s útesy a bohatým ptačím osídlením. Souvislým lesním komplexům se vyhýbá. Podle různých autorů je rozeznáváno 15 - 19 poddruhů (viz mapka dole, zdroj Wikipedia). V České republice žije nominální poddruh *Falco peregrinus peregrinus* – sokol stěhovavý eurosibiřský.

Pohlavní dospělosti dosahuje sokol ve druhém až třetím roce života. Jsou však známy případy, kdy jeden z ptáků zahnídl ještě v šatě mlád'at. Tvorba hnízdního páru může začít již na podzim, kdy lze pozorovat chování podobné toku. Partnerský svazek je dlouhodobý. Pokud však jeden z partnerů uhynie, druhý si velmi rychle dokáže najít náhradu. Samotný tok se odehrává v únoru až březnu, kdy při svatebních letech na sebe sokoli vzájemně naletují, předávají si obřadně potravu, hlasitě křičí a to vše i za velmi vysokých rychlostí.

Sokol hnízdí převážně na skalních stěnách, pokud nemá k dispozici skály, využije starého hnízda jiných druhů ptáků (nejčastěji jiných dravců nebo krkavcovitých). Známá je populace sokolů hnízdící na stromech v Pobaltí. Sám hnízdo nestaví ani neupravuje, na skále mnohdy hnízdí přímo na holém podkladu. Na vrchovištích Švédska, Norska, Estonska a Ruska je známo hnízdění na zemi. V posledních letech hnízdí také stále častěji i ve velkých městech (v České republice v Praze na Týnském chrámu a v Plzni). Nově hnízdí také na severočeských elektrárnách (v Tušimicích – zde se hnízdo nachází na komíně 280 m nad zemí, což je výškový rekord v ČR, v Pruněrově a na chemičce Litvínov). V jednom případě obsadili sokoli dutý strom uprostřed vodní nádrže. Na svá hnízda se pravidelně vracejí nebo hnízdí alespoň poblíž starého místa.

Ve střední Evropě snáší samice na konci března až začátkem dubna 1 - 4 vejce. Interval mezi snesením vajec je dva dny. Délka inkubace

vajec je 29 - 32 dní. Samec obvykle obstarává potravu a přináší ji samici až do hnízda nebo ji předává na blízkém stromě či skále. Někdy si samice bere kořist od samce za letu. Samec samici střídá při sezení, když se samice proletuje. Po vylíhnutí se o mláďata na hnízdě stará asi dva týdny jen samice a samec přináší kořist. Mláďata opouštějí hnízdo po 35 až 42 dnech, ale rodiče je nadále krmí až další dva měsíce.

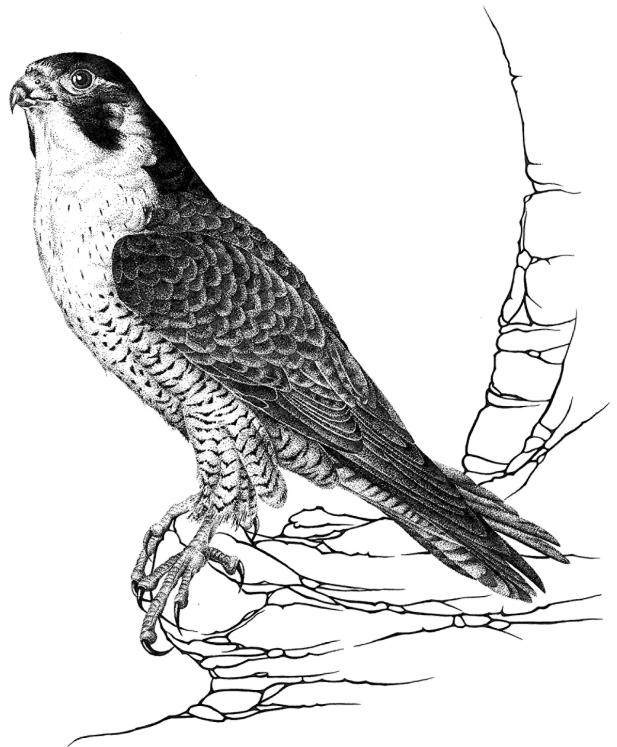
Mladí ptáci se rozletují na zkušenou do všech možných směrů. Od nás mladí sokoli zaletují například do Španělska, pravděpodobně i do severní Afriky, směrem na sever do Skandinávie nebo na východ. Část dospělých ptáků ze střední Evropy odlétá jihozápadním směrem a zimuje ve Francii, často však sokoli neodlétají a zimu tráví na svém hnízdišti, případně v jeho nejbližším okolí. Ale i to se může v rámci naší republiky a různých podmínek lišit. Například páry, které hnízdí v Krkonoších a Broumovských stěnách, často na zimu opouštějí svá hnízdiště a stahují se do nížin, kde nacházejí dostatek potravy.

V současné době patří k nejvýznamnějším hnízdištím sokola stěhovavého v České republice Labské pískovce, Broumovské stěny, Krkonoše, Šumava, Jeseníky, Pálava, střední Povltaví a Českomoravská vrchovina.

Hustota osídlení v optimálním prostředí s vyhovujícími možnostmi ke hnízdění může být vysoká, sousedící páry mohou být jen 1- 2 km od sebe. V roce 1926 byla nalezena v Moravském krasu 3 hnízda vzdálená od sebe jen 500 – 600 m. Lety za potravou probíhají nejméně do vzdálenosti 3 km od hnízda. Velikost teritoria 1 páru zabírá nejméně 30 km².

Z přirozených nepřátel je pro sokola nejnebezpečnější výr velký. Sokol i výr hnízdí ve skalách. Sokol je aktivní přes den, zatímco výr je noční lovec. Pokud výr narazí na odpočívajícího sokola, sokol prakticky nemá šanci. Větší a silnější výr sokola jako konkurenta usmrtí. Dalším predátorem je kuna, která je schopna zlikvidovat celou sokolí snůšku. V případě nestřeženého hnízda může mláďata zabít vrána nebo krkavec.

Oblast Českosaského Švýcarska patřila odedávna k nejvýznamnějším hnízdištím tohoto dravce v Evropě. První zmínka o sokolu stěhovavém z Českého Švýcarska pochází z roku 1864 (BENDA 2005). Do roku 1950 hnízdil na našem území všude tam, kde k tomu byly vhodné podmínky. Po roce 1950 dochází v

celé střední Evropě k prudkému poklesu stavů, takže po roce 1965 u nás sokol hnízdil jen ojediněle. Z celých velkých oblastí střední Evropy sokol úplně vymizel. V letech 1973 - 77 nebylo u nás při ornitologickém mapování prokázáno žádné hnízdění. Příčin bylo hned několik – rušení na hnízdištích, odstřel, vybírání mláďat a zejména problémy s reprodukcí. Zjistilo se, že sokoli snášejí méně vajec, že jejich skořápky jsou tenké a příliš křehké (samice je při zahřívání rozmačkala) a že i vylíhnutá mláďata zdánlivě bezdůvodně hynou. Na vině bylo DDT a další chlorované uhlovodíky, které se kumulovaly v kořisti sokolů.

V sedmdesátých letech minulého století bylo DDT v jednotlivých zemích postupně zakazováno. Po zákazu používání DDT a jiných insekticidů a herbicidů se početnost sokolů v Evropě začala zvyšovat a sokol na našem území začal opět hnízdít. V letech 1985 - 90 činil odhad početnosti v celém bývalém Československu až 3 páry a na přelomu 80. a 90. let byla početnost odhadnuta na 5 párů.

Pro oblast Labských pískovců byl klíčový program znovunavrácení tohoto druhu do oblasti sousedního německého Národního parku Saské Švýcarsko (Nationalpark Sächsische Schweiz), při kterém se samozřejmě počítalo s tím, že se ptáci vrátí i na území Českého Švýcarska. S programem znovunavrácení se začalo v roce 1989 na stolové hoře Lillienstein, kdy byla vypuštěna první dvě mláďata sokolů. V následujících letech zde bylo každoročně

vypuštěno okolo deseti mlád'at. Celkem bylo v letech 1989 - 1996 vypuštěno 77 mladých sokolů. V roce 1992 se usadili první sokoli na území Saského Švýcarska a o rok později zde již byla zaznamenána tři úspěšná hnízdní. První významnější náznaky osídlení Českého Švýcarska sokolem pocházejí z roku 1994, kdy pravděpodobně vyhníždil 1 pár na Křídelních stěnách. V roce 1996 bylo prokázáno hnízdní hned na dvou místech. Od tohoto roku sokoli na území Českého Švýcarska hnízdí pravidelně. V roce 1998 byly na území Českého Švýcarska zaznamenány 3 páry (na německé straně 6 - 7 dalších). Od zahájení programu se také prováděl podrobný monitoring stavu volně žijící populace. Důležitou součástí monitoringu je značení mlád'at barevnými odečítacími kroužky. Jedná se o jednotný systém značení prováděný ve spolupráci s Německem a Polskem. Toto značení napomáhá objasnit původ ptáků a směr jejich migrace.

K roku 2000 byl odhad stavů sokola v celé České republice 15 - 17 párů a v letech 2001 - 2003 byl počet hnízdících sokolů odhadnut na 20 - 25 párů. V mnoha případech se jedná o jedince pocházející z Německa či Rakouska. Hnízdní sokolů na území Českého Švýcarska v letech 2001 - 2010 je uvedeno v následující tabulce. Rok 2010 byl po nezdaru v roce 2009 pro sokoly na české straně Labských pískovců velmi úspěšný. Celkově bylo vyvedeno 20 mlád'at (3 x 4, 2 x 3, 2 x 1).

rok	Počet párů	Počet úspěšně hnízdících párů	Počet vyvedených mlád'at
2001	4		
2003	6		
2004	9		
2005	8		
2006		7	19
2007		6	16
2008		7	15
2009		3	6
2010	10	7	20

V současné době jsou sokoli stěhovaví hnízdící na české a německé straně Labských pískovců nejsilnější populací tohoto druhu ve střední Evropě (pro českou i německou část cca 20 párů). Díky úspěšným hnízdním část mlád'at opouští naše území a přirozeně osidluje další oblasti. Do roku 2010 vylétlo ze skalních hnízd celkem 455 mlád'at, z toho 298 na saské straně a 157 na české straně Labských pískovců.

Nemalým problémem u nás je především nedostatek hnízdních příležitostí. Většina skalních oblastí je totiž intenzivně turisticky a horolezecky využívaná a sokoli zde nenacházejí potřebný klid. Okolí hnízd je proto třeba označit, zamezit vstupu lidí a hnízda hlídat. Neukáznění turisté jsou spolu s vykradači hnízd pro hnízdící sokoly největší hrozbou. Sokoli jsou plaší ptáci a jakékoliv vyrušení v době inkubace vajec může mít pro snůšku katastrofální následky. V době hnízdní je okolí sokolích hnízd v turisticky a lezecky atraktivních oblastech ohraničeno dvoubarevnou červeno-bílou páskou a trojjazyčnými informačními tabulkami o dočasném uzavření prostoru (viz foto L. Blažej). Pokud se turista či

horolezec ocitne v blízkosti takového místa, měl by odejít a dopřát tak hnízdícím sokolům klid minimálně do 30.6. daného roku. Tou dobou by už mlád'ata měla začít opouštět hnízdo. Většina lezců a turistů je ukázněných, respektují dočasné uzavření prostoru a svým chováním napomáhají chránit tyto krásné a ohrožené dravce. Najdou se však bohužel i tací, kteří nerespektují daná místní opatření a záměrně vstupují do uzavřeného prostoru buď ze zvědavosti nebo v touze zdolat svou oblíbenou stěnu. Samice do jisté míry a do určité vzdálenosti od hnízda toleruje pohyb dole na zemi pod hnízdem. Jakmile se ale někdo objeví na vrcholu sousední skály či dokonce na stěně, kde se nachází hnízdo, samice okamžitě za hlasitého křiku odlétá. V případě náhlého vyrušení tak může při leknutí samice dojít k poškození skořápky nebo úplnému rozbití vajec. Úplný klid na hnízdišti i v jeho okolí je tedy pro úspěšnou inkubaci vajec a vyvedení mlád'at zcela zásadní.

Není vždy úplně snadné uhlídat všechna hnízda, protože strážců je nedostatek a hlídaná území jsou poměrně velká a členitá. Jako strážce sokolích hnízd mám na hlídání svou taktiku.

Z úkrytu

dalekohledem sleduji okolí hnízda, zejména pak vrcholky skalních stěn. Stativový dalekohled mám namířený přímo do hnízda na samici. Pokud je samice v klidu, jsem v klidu i já. Jestliže začne samice jevit známky nervozity, znamená to, že se v okolí něco děje. Když někdo vkročí do uzavřeného prostoru, samice dotyčného velmi rychle zaregistruje. Zpočátku je neklidná a začíná se hlasově projevovat. Pokud se neukázněný turista v uzavřeném prostoru zdrží, pohybuje se zde a je hluchý, samice z hnízda za hlasitého křiku odletí. To je signál pro strážce, který musí nekompromisně zasáhnout a dotyčného z vymezeného prostoru vykázat, protože pokud by samice byla delší dobu mimo hnízdo, hrozilo by nebezpečí zastuzení snůšky, popřípadě prochladnutí mláďat.

Po letech úsilí mnoha lidí a mnoha organizací v celé Evropě se podařilo zajistit sokolům další existenci. I když jsou stavy sokola stěhovavého stabilizované a dochází k mírnému nárůstu početnosti hnízdících párů, je v České republice stále řazen v Červené knize jako druh kriticky ohrožený.

Přehled použité literatury :

- BENDA P., 2005: Ptáci Českého Švýcarska. Disertační práce, depon. in knihovna Správy CHKO Labské pískovce, Děčín. 295 pp. + přílohy.
- MEBS T., 2004: *Dravci Evropy*. Víkend, Český Tešín. 245 pp.
- MULLARNEY K., SVENSSON L., ZETTERSTRÖM D., GRANT P. J., 2004: *Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého Východu*. Nakladatelství Svojtka & Co, Praha.
- CEPÁK J., KLVAŇA P., ŠKOPEK J., SCHRÖPFER L., JELÍNEK M., HOŘÁK D., FORMÁNEK J., & ZÁRYBNICKÝ J. [eds.], 2008: *Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky*. Avicenum, Praha. 608 pp.
- ŠTASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K., 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003*. Aventinum, Praha. 464 pp.
- HUDEC K., ČERNÝ W. (eds.), 1977: *Fauna ČSSR- Ptáci 2*. Academia, Praha. 893 pp.

Hnízdění orla mořského (*Haliaeetus albicilla*) ve Šluknovském výběžku v roce 2010

Václav Šena

Po úspěšném, i když poněkud dramatickém hnízdění orlů mořských v roce 2009 jsem s velkým napětím očekával následující hnízdní sezónu v roce 2010.

Původní hnízdo (viz foto V. Šena), které se z důvodu nevhodného umístění na koruně borovice zřítilo, jsem nahradil hnízdem umělým. Vyrobil jsem ho z ocelové pásoviny a propletl větvemi ze zříceného hnízda, které jsem posbíral na zemi pod borovicí. Takto upravenou imitaci jsem koncem listopadu upevnil do koruny stromu, přesně na místo původního hnízda. Rozměrově bylo zřetelně menší, než předešlá orlí stavba. Byl to takový neověřený experiment a upřímně jsem v jeho úspěch moc nevěřil.

První kontrolu lokality jsem provedl 9.2.2010. Žádného z orlů jsem zde však nepozoroval. Po kolena zapadlý ve sněhu jsem se opatrně přiblížil pod umělé hnízdo. Bohužel bylo podle mého očekávání opuštěné. Zklamaně jsem pohlédl na oblohu, co kdyby. K mé obrovské radosti jsem zahlédl samce orla mořského, jak ve značné výšce klouzavým letem přilétá k hnízdu. Zakroužil a odlétl. Svitla mi naděje, že se orlí vrátili a mohli by zde hnízdit. Dalekohledem jsem rychle prohledal koruny okolních stromů a během chvilky jsem

hnízdě našel. Bylo postaveno opět na koruně borovice, asi 30 metrů od mého umělého. Vypadalo to, že se orli poučili z minulého hnízdění a tentokrát umístili hnízdě bezpečně.

Druhou kontrolu jsem provedl 3.4.2010. Z velké vzdálenosti jsem hnízdě vyfotografoval a při zkoumání zvětšené fotografie na displeji fotoaparátu jsem uviděl letky sedícího orla. Hnízdění bylo potvrzeno! V tichosti jsem lokalitu opustil a těšil se na další průběh hnízdění. Věděl jsem, že to nebudou mít jednoduché, že budou v průběhu hnízdění často rušeni, ale doufal jsem, že vše dobře dopadne.

Další kontrolu jsem provedl 28.4.2010. Autem jsem zastavil na silnici u hráze nedalekého rybníka. Vzal jsem dalekohled a podíval se na les, kde bylo hnízdě umístěno. Na špicích smrků poblíž hnízdě seděl orlí pár. Trochu jsem znervózněl, ale říkal jsem si, že se třeba zrovna střídají v sezení na vejcích. Když tam ale bez jakéhokoliv zájmu o hnízdě seděli dvě hodiny, věděl jsem, že je zle. Po třech hodinách se orli zvedli a odlétli pryč. Zklamaný jsem se vydal k hnízdě. Vylezl jsem na vedlejší strom a nafotil prázdné hnízdě. Nebyly v něm vejce, ani skořápky z rozbitých vajec, o ta se zřejmě postarali krkavci. Hnízdě bylo pravděpodobně opuštěno již několik dní.

Později jsem se dozvěděl, že orli byli rušeni osobami z nedaleké obce, které zde i přes důrazná upozornění, jezdili na terénních motorkách. Hnízdění bylo neúspěšné evidentně kvůli lidské bezohlednosti.

Začátkem listopadu jsem se na lokalitu zajel podívat. Bohužel na blízkém rybníku probíhaly stavební práce. Stavěla se nová hráz a probíhaly zde terénní úpravy. Naneštěstí pro orly v tu nejnevhodnější dobu. Myslím si, že tohle bude ta poslední kapka, která definitivně orly z této zajímavé lokality vyžene. Bohužel se likviduje i vhodná lokalita pro jeřába popelavého, který se zde pravidelně vyskytuje během hnízdění období.

Jen pevně doufám, že se mýlím a že začátkem jara opět uvidím na nebi kroužit orlí pár a na poli tokat jeřáby popelavé.

(foto V. Šena)

Nová lokalita strakapoudů prostředních (*Dendrocopos medius*) v Labských pískovcích Pavel Benda & Miroslav Rohlík

V minulých číslech našeho Zpravodaje jsme již několikrát informovali o lokalitách s výskytem strakapoudů prostředních na

Děčínsku a úskalích s jejich vyhledáváním v terénu. V letošním roce se nám podařilo najít novou lokalitu, a to v Labských pískovcích u obce Janská na Českokamenicku. Jedná se o velmi pěkné listnaté porosty s převahou dubu v okolí drůbežárny. Toto místo jsme měli vyhlédnuté již delší dobu, ale i přes veškerou snahu v minulých letech jsme zde strakapoudy prostřední nezaznamenali.

Teprve v roce 2009 zde první z autorů letmo zahlédl při tradiční monitorovací akci v rámci Jednotného programu sčítání ptáků ČR jednoho strakapouda prostředního. V letošním roce jsme se sem vydali 3.4.2010 v dopoledních hodinách. Hned na první zástávce a spuštění magnetofonové nahrávky hlasu strakapouda prostředního se objevil velmi rozlícený párek. Postupně jsme udělali několik zastávek a zjistili tak minimálně 4 páry tohoto vzácného a skrytě žijícího druhu šplhavce. Druhý z autorů pořídil řadu velmi pěkných dokumentačních fotografií. Je zajímavé, že jsme strakapoudy zjistili pouze v jedné části lesa. V dalších částech i přes velmi podobný charakter již strakapoudi zjištěni nebyli. Další zajímavostí je, že první z autorů lokalitu navštívil znovu po 3 dnech, tentokrát mírně po poledni, a přes veškerou snahu se mu nepodařilo zaznamenat jediné mihnutí.

Nepomohlo ani osvědčené provokování pomocí magnetofonové nahrávky, i když se pohyboval na stejných místech jako před tím. Snad u žádného jiného druhu neplatí „být ve správný čas na správném místě“ tak, jako u strakapouda prostředního! Jsme přesvědčeni, že se jistě v budoucnu podaří na Děčínsku najít další lokality s tímto významným druhem, např. v doubravách nad Dobkovicemi nebo na kopci vedle Sokolího vrchu. Nicméně dlouhodobé přežití tohoto druhu je plně závislé na přežití a zachování starých doubrav, což je při přístupu současné lesnické praxe mimořádně problematické.

(kresba P. Nesvadba)

Nové hnízdiště jeřába popelavého (*Grus grus*) ve Šluknovském výběžku

Václav Šena

Ke dvěma tradičním hnízdištím jeřábů popelavých přibýlo v roce 2010, k naší velké radosti, hnízdiště třetí. Jedná se o lokalitu, kde byli jeřábi již několik let pravidelně pozorováni, ale hnízdění nebylo prokázáno.

Na jaře jsem začal tuto lokalitu sledovat. Od kamaráda a kolegy Tomáše Frinty jsem dostával pravidelné informace o výskytu jeřábů na různých lokalitách ve výběžku. Většinou byli pozorováni na pastvinách, kde sbírali potravu. Jednalo se o tři dospělé jedince, jednoho samce a dvě samice. Nejcennější informace byla ta, že samec byl údajně kroužkovaný. Po několika týdnech hledání jsem měl štěstí a tohoto označeného jedince dne 24.4.2010 vyfotografoval. Podle barevné kombinace kroužků se jednalo o mládě, které kroužkoval Petr Lumpe na jednom známém hnízdišti ve Šluknovském výběžku dne 4.6.2006! Pochopitelně měl z tohoto úspěšného odečtu velkou radost.

Jeřábi přilétali na lokalitu přibližně okolo páté hodiny odpolední. Snesli se na zem, kde se pásli a hlasitě ozývali. Nejvíce mě však zaujala značná agresivita páru, s jakou napadali lichou samici, která je doprovázela. Samec se

stavěl do výhružných pozic a společně nebo jednotlivě ji usilovně vyháněli z pastviny. S přicházejícím soumrakem pak všichni tři odlétali do rákosového porostu nedalekého rybníka. Lichá samice se držela dále od páru.

Možné hnízdění vypadalo nadějně, ale po prohledání lokality jsem hnízdo nenalezl. Jeřábi zde byli pozorováni i nadále, ale pro značně pokročilou dobu jsem byl k zahnízdění skeptický.

Pro nedostatek času jsem již další pozorování neprováděl. Proto mě velmi překvapilo, když mi koncem června zavolal jeden kolega, že našel v lese velké hnízdo s dvěma vejci. Po podrobném popisu lokality a hnízda jsem věděl, že se jedná o hnízdo jeřábů. Hned jak to bylo možné, jsem se tam vypravil a 1.7.2010 jsem opravdu stál u svého prvního hnízda jeřábů popelavých. Bylo umístěno v malém močálu ve smrkovém porostu s vtroušenou olší. Leželo na nekryté vodní hladině. Hloubka zde dosahovala asi 50 - 60 cm, což byla ideální ochrana proti divokým prasatům, která jeřábi hnízda při poklesu vodní hladiny často plení. Vzhledem k mým malým zkušenostem s hledáním těchto hnízd bych tuto lokalitu, jako možné hnízdiště, netipoval. Hledal jsem v typickém rákosovém porostu u vody, ale hledat v lese mě nenapadlo. Hnízdo bylo od rybníka vzdáleno asi dva kilometry.

Mé velké nadšení však záhy vystřídalo zklamání. Na hnízdě bylo už pouze jedno vejce

a skořápky s vaječnou blánou z vejce druhého. Bylo opuštěné. Pořídil jsem fotodokumentaci a lokalitu opustil.

Jeřábi na této lokalitě zahnízdili pravděpodobně prvně. Podle slov mého kolegy bylo hnízdiště takto vhodně zatopeno poprvé. Jestli se sem jeřábi příští rok opět vrátí, záleží mimo jiné na výšce vodní hladiny. Budu tedy doufat, že letošní zima bude bohatá na sněhovou nadílku a zatopená jarní bažina připraví jeřábům vhodné podmínky k úspěšnému hnízdění.

(foto V. Šena)

Čáp černý – report VII

Pavel Benda

V roce 2010 bylo okroužkováno celkem 12 mláďat na 4 hnízdech (jedno hnízdo se 4 mláďaty bylo však již mimo České Švýcarsko poblíž Malé Veleně u Děčína), dále jedno hnízdo se dvěma mláďaty nebylo kroužkováno z důvodů filmařské dokumentace a dvě hnízdění byla neúspěšná. V naší oblasti lze předpokládat ještě další 3 obsazená teritoria.

S menším zpožděním k nám došla hlášení z podzimu 2009, a to z Izraele. Musím říci, že je to skutečná úroda, neboť tam bylo pozorováno celkem 5 našich čápů (z ČR jich tam v tomto čase bylo zaznamenáno 70):

- Čáp 624R, který byl kroužkován jako mládě na nově objeveném hnízdě spolu s ještě dalšími 4 sourozenci 8.6.2009 v Pavlině údolí, byl 27.9. 2009 pozorován na lokalitě Tirat Tzvi South (souřadnice 32.24.21 N, 35.32.13 E) a 30.9.2009 na lokalitě Maoz Hayim (32.30.00 N, 35.32.30 E).

- Sourozenec 624W předchozího jedince byl pozorován mezi 21.9. – 26.9.2009 na lokalitě Hamadya (33.31.51 N, 35.33.20 E) a mezi 26.9. – 28.9.2009 na lokalitě Sede Eliyahu (32.26.21 N, 35.31.07 E).

- Čáp 6022, kroužkováný 5.6.2003 na skalním hnízdě v oblasti Doubic (spolu s ještě 3 sourozenci), byl mezi 20.9. - 28.9.2009 opakovaně pozorován na lokalitě Tirat Tzvi South (32.24.21 N, 35.32.13 E). Tento čáp byl v minulosti na svém tahu pozorován již v Maďarsku a v roce 2005 v Chorvatsku (viz minulá čísla Zpravodaje).

Tento čáp (6022) byl také pozorován 8.8.2010 na svém putování na jih do svého zimoviště opět v Maďarsku u obce Baja (46°10'13.68"N - 18°55'16.70"E). Zde se mezi ostatními druhy brodivých ptáků zdržovalo ještě několik dalších čápů černých z Maďarska a Srbska. Společnost mu dělal také čáp černý kroužkováný v roce 2005 na Příbramsku.

- Čáp 60M6 kroužkováný jako mládě na stromovém hnízdě na buku spolu s 2 sourozenci dne 14.6.2005 nedaleko Mezní Louky byl 21.9.2009 pozorován na lokalitě Hamadya. Potom 23.9. na lokalitě Tirat Tzvi South a mezi 27.9. - 4.10. na Maoz Hayim. Tento čáp byl v Izraeli zjištěn již v roce 2008 (viz minulá čísla Zpravodaje).

- Čáp 62RF, kroužkováný na nově objeveném hnízdě na buku spolu s ještě 2 sourozenci, dne 25.6.2009 nedaleko Libouchce, byl 29.9.2009 pozorován na lokalitě Tirat Tzvi South.

- Z Francie došlo pozorování našeho čápa 61 TM, který byl pozorován 31.8.2010 u jezera Temple Lake (viz foto F. Croset, Francie). Tento čáp byl kroužkován spolu s dalšími 3 sourozenci 8.6.2007 poblíž Mezní Louky.

Všichni výše uvedení čápi černí byli živý a v plné kondici. Někteří z nich podnikli svou cestu na jih již po několikáté.

Další hlášení, tentokrát z naší republiky je o to cennější, že dokládá hnízdění u nás vyvedených čápů:

- Čáp 60M4, kterého jsem kroužkoval jako mládě na hnízdě v roce 2004 poblíž Mezní Louky, a který zahnízdil v roce 2009 na Českolipsku nedaleko obce Tuhaneč, opět v letošním roce hnízdil na stejném místě a podařilo se zjistit, že to je samec. Se svou neokroužkovanou partnerkou vyvedli 3 mláďata. Od tohoto čápa máme údaje nejenom z období hnízdění, ale také z jeho cest – v roce 2004 byl pozorován ve Francii, 2005 ve Španělsku, 2006 a 2009 opět ve Francii (viz minulá čísla Zpravodaje).

- Bohužel smutná zpráva přišla z Malé Veleně nedaleko Děčína, kde bylo nalezeno mládě tento rok okroužkované na nedalekém hnízdě a zabité výbojem elektrického proudu při dosedání na sloup elektrického vedení.

Jak rychle staví čáp černý hnízdo?

Václav Beran

Dne 14.4.2009 jsem našel v bučině nedaleko obce Libouchec v CHKO Labské pískovce nově postavené hnízdo čápů černých. V roce 2009 vyvedl tento pár 3 mláďata. Při kontrole hnízda 30.3.2010 bylo hnízdo obsazeno párem krkavců velkých. Jeden krkavec proletoval nad hnízdem a volal zatímco druhý pevně seděl na hnízdě. Hnízdiště jsem následně pravidelně kontroloval, ale až do 20.4. jsem zde čápy černé nepozoroval. Dne 22.4. kroužil pár dospělých čápů černých nedaleko loňského hnízda, na kterém stále seděl krkavec. 23.4. pár opět opakovaně kroužil nedaleko loňského hnízda, ale při přiblížení se k hnízdu byl opakovaně napadán krkavcem bránícím hnízdo. Později pár proletoval nízko nad lesním porostem západně od loňského hnízda. Nešlo o typické kroužení, ale spíše o obezřetný let nízko nad korunami stromů. Čápi zřejmě hledali vhodné místo pro stavbu nového hnízda. Na základě tohoto pozorování jsem strávil čtyři hodiny hledáním hnízda ve vhodných porostech v širším okolí loňského hnízda, ale zcela neúspěšně.

27.4. jsem opět prošel vhodné porosty a cca 400 m západně od loňského hnízda jsem našel nové, ještě rozestavěné hnízdo čápů černých.

Hnízdo bylo umístěno opět v bučině, cca 6 m vysoko na boční větví. 23.4. zde zcela jistě hnízdo nebylo, 27.4. již ale bylo cca ze ¾ postavené. Z důvodu minimalizace rušení hnízdiště okamžitě opouštím. Při kontrole 29.4. jsem z velké dálky stativovým dalekohledem pozoroval jednoho ptáka (zřejmě samici) již sedícího na hotovém hnízdě. Druhý čáp přilétl cca po 40 minutách pozorování a v zobáku přinesl kus čerstvého mechu, který následně zabudoval do hnízda. Oba čápi byli bez kroužku. V roce 2010 vyvedli pouze dvě mláďata. Je překvapivé, že od opožděného přiletu na nocoviště byli čápi schopni během necelých deseti dnů vybrat nové místo pro umístění hnízda, hnízdo postavit a zahájit hnízdění. Vlastní hnízdo postavili za pouhých pět dnů.

(foto P. Benda)

Hnízdění drozda kvíčaly (*Turdus pilaris*) v parku na Mariánské louce v Děčíně

Miroslav Rohlík

V polovině dubna 2010 jsem uprostřed Mariánské louky v koruně solitérní borovice objevil hnízdo drozda kvíčaly. Bylo umístěné skoro až na konci spodní větve ve výšce okolo šesti metrů. V literatuře se naopak uvádí umístění hnízda převážně u kmene stromu. V okolí borovice nebyl nalezen žádný jiný hnízdící pár. Prostor pod hnízdem je během dne hojně navštěvován „pejskaři a omladinou“ a

přesto zde kvíčaly bez problému vyvedly mladé. Hnízdo jsem nesledoval pravidelně, ale krmení částečně vzletných mláďat rodiči bylo na louce pod hnízdem pozorováno minimálně dva týdny. Poslední pozorování je ze srpna, kdy byla rodina sledována v celé sestavě – dospělý pár a dvě juvenilní kvíčaly.

(foto M. Rohlík)

Proč je dobré nosit dalekohled na botanické exkurze aneb setkání s plávkem

Renata Procházková

Jsem stále na počátku svých ornitologických cest. Jsou krátké a vzácné, ale o to víc je prožívám. Toho rána dne 22. května roku 2010 mě ve čtyři hodiny vzbudil kocour. Otevřela jsem okno v prvním patře a kocour vyskočil ven. Dům nám v tu dobu krásnilo lešení.

V půl šesté jsem stála ve dveřích domu a hledíce k obloze rozevírala deštník. „Určitě dnes bude hezky“, věřilo mé optimistické Já.

Autorka příspěvku R. Procházková s chřástalem vodním

Z autobusu jsem vystoupila v Děčíně u rybníka. Už nepršelo. Vlák za květenou Českého středohoří odjížděl za téměř dvě hodiny. Umytý vzduch voněl a v Zámeckém parku zněl ptačí koncert jeden za druhým. S respektem jsem přešla most pana doktora Tyrše a sestoupila k levému břehu řeky Labe. Vlnka za vlnkou mi mávala a zdravila ještě

česky. Konipasí rodič na pilíři mostu učil své potomky ptačím dovednostem. Rybáři čekali úlovek. Pomalu jsem se blížila k místu, kde Jílovský potok ztrácí své jméno. Nad hlavou mi rozčileně krákorala vrána. Tetka jedna upovídáná, nic si pro sebe nenechá.

Od soutoku potoka a řeky k mým uším dolehlo „KARE KARE“.

Že by náš největší rákosník? Zde? U řeky bez rákosu? V knihách je psáno, že rákosník velký (*Acrocephalus arundinaceus*) vyhledává porosty rákosu nebo orobince dostatečně velké rozlohy. Jen za potravou někdy zalétá mimo rákosiny, zejména do polí. Napadlo mě, že by to mohl být pěvec, který má ve svém repertoáru několik ptačích hlasů. Vždyť o pár metrů zpět se hádali dva rákosníci zpěvní, který jich má víc. Ale tento pěvec ze svého hrdélka nevydával nic jiného než „KARE KARE, KIT KIT“. Ptáček poskakoval z větvičky na větev nízké vrby a přelétával do trávy, co rostla u řeky. Zpíval, jakoby to bylo to nejdůležitější na světě. Ztrácel se mezi stébly chrastice a létal z trávy na vrbu a zpět.

Dalekohled mi přiblížil pana zpěváka, a jelikož na botanické exkurze nosím nejen dalekohled, ale i atlas ptáků, nebylo pochyb o shodě ptačího kabátku na obrázku a na vrbě.

Asi o tři týdny později jsem se šla k soutoku Jílovského potoka a Labe podívat znovu. Přivítalo mne ticho. Tichá byla vrba, tiché byly traviny. Jen ukrákaná vrána měla plno řečí. Zeptejte se jí. Určitě vám o rákosníkoví poví.

(foto P. Benda)

Morčák velký (*Mergus merganser*) na Zámeckém rybníku v Děčíně

Mírek Rohlík

Na jaře 2010, po odletu morčáků, zůstal na Zámeckém rybníku jeden samec se zraněným křídlem. Zpočátku to vypadalo, že se zranění brzo zhojí a morčák také odletí. Bohužel křídlo

již asi schopné letu nebude.

Morčák se zdržuje převážně v klidnější části rybníka pod hotelem Faust a na volnou hladinu vyjíždí jenom, pokud není moc rušen.

Samec se potápí pro potravu, čímž křídlo posiluje a celkově vypadá v dobré kondici. Po sezoně přepeřil do prostého šatu a v polovině října do šatu svatebního.

Bude zajímavé sledovat, jak se bude chovat po přiletu zimujících morčáků. Zdali si nenajde samici, která by tu s ním zůstala, protože je pravděpodobné, že samec již neodletí. Osobně bych mu přál spíš opak...

(foto O. Rajchl)

Zateplování panelových domů

Oldřich Rajchl

Již mnoho let bydlím v panelovém domě na sídlišti v Jílovém u Děčína. V dnešní době je zateplování panelových domů velmi populární. Po estetické stránce jistě takto upravený dům vypadá mnohem lépe než šedivá panelová kostka. Náš panelák a i sousedící domy byly nově zatepleny a dostaly novou fasádu. Domy, které ještě takto upraveny nejsou, to čeká v nejbližší době. S tepelnou izolací těchto objektů souvisí také věc, která už tak milá a příjemná není. Ve většině případů se při zateplování zakryjí otvory umístěné těsně pod horním okrajem střechy paneláků bílou plastovou mřížkou. V těchto otvorech hnízdí po generace ptáci a to zejména rorýsi. Mohou je však také využít i vzácnější druhy ptáků jako je například sýček obecný nebo slouží, jako úkryt či zimoviště netopýrům.

Konkrétně pro rorýse jsou tyto otvory naprosto ideální a v době hnízdění nepostradatelné. Tito velice zajímaví a užiteční ptáci přilétají na jaře z teplých krajín, aby zde zahnízdili a koncem léta už opět odlétají zpět do Afriky. Každý rok se na jejich přilet velmi těším a určitě nejsem sám. Bohužel v posledních letech

má populace rorýsů klesavou tendenci a hlavním důvodem je ubývání vhodných míst ke hnízdění. Tito ptáci původně hnízdili ve skalách a v přírodních dutinách a s rozvojem lidských sídlišť postupně začali využívat dutiny uměle vytvořené člověkem a to v takové míře, že ve skalách dnes již prakticky nehnízdí a jsou odkázáni pouze na otvory na domech. Nevím přesný důvod, proč se otvory zakrývají. Je to zřejmě proto, že lidé mají strach o jejich novou fasádu, že ji ptáci svými výkaly poškodí. Tato obava je však zcela zbytečná. Jakožto dlouholetý pozorovatel těchto ptáků vím a jsem si stoprocentně jistý, že rorýsi jsou velice čistotní ptáci a na hnízdě ani v jeho blízkosti (např. na fasádě panelového domu) v žádném případě nekálí ani ji nijak jinak neznečišťují. Na některých panelových domech se začaly instalovat budky pro rorýse. To je sice chvályhodné, ale rorýsi budky ke hnízdění využívají jen zřídka. Trvá totiž velmi dlouho, než si na budky zvyknou. Úplně nejjednodušším a nejméně nákladným řešením je ponechání otvorů ve stejném stavu jako byly před zateplením. To znamená, že se otvory nezakryjí bílou plastovou mřížkou a ptáci tak mohou volně létat dovnitř i ven. Rorýsi jsou velice užiteční ptáci. Jeden rorýs dokáže za den pochytat až neuvěřitelné množství hmyzu, který na sídlišťích znepříjemňuje lidem život, takže z přítomnosti rorýsů plynou velké výhody pro obyvatele sídlišť. Toto si ovšem lidé neuvědomují. V dnešní době člověk většinou hledí jen na sebe, aby se mu dařilo a aby měl kolem sebe jen pěkné věci. Častokrát však přitom nehledí kolem a v mnoha případech je na prvním místě krátkozraký lidský blahobyt na úkor přírody a volně žijících zvířat. Člověk

často zapomíná, že na této planetě není sám, ale že jí sdílí společně s dalšími tvory.

(foto L. Blažej)

Hledáme byty, zn.: Spěchá

Renata Procházková

„Srííí, sríí, sríí,“ ozvalo se z nebe, aby všem bylo oznámeno „Už jsme tady“.

Ve vzduchu loví, ve vzduchu spí, ve vzduchu se milují. Jen pro založení rodiny potřebují pevnou zem pod svými křídly. A hnízdních možností ubývá. Například v Praze mezi lety 1989 – 2000 klesl počet rorýsů téměř o 45 %. V roce 2008 proběhl v Praze pilotní ročník Registrace hnízdišť rorýsů a v roce následujícím se do registrování zapojili v dalších místech.

Tříbarevné paneláky zdobí ulici, radost pohledět. Panuje zde však smutné ticho. Na zdech je společně s barvami namalována nepřístupnost, chlad a zákaz. Zato kousek dál, okolo toho šedivého a oprýskaného, tam zní tolik veselého rorýsího jásotu. Až se srdíčko směje. Jen málokdy na opraveném domě rorýs nalezne vhodný pokojíček pro své děti. A rorýsí budky nikde nevidím.

V létě letošního roku jsem prošla pouze část Varnsdorfu a Rumburku, neboť čas nedovolil více. V Rumburku jsem objevila přes sedmdesát rorýsích hnízd, ve Varnsdorfu přes čtyřicet a ve Chřibské v posledním šedivém paneláčku bylo rorýsích rodin nejméně sedm. Budou zde i za rok?

Když jsem loni (2009) v Krupce u Teplic hleděla v panelákovém bludišti vzhůru ke střechám a zjišťovala, kde rorýsi hnízdí, ozval se mi za zády ženský hlas: „Chcete koupit byt? Já vím o čtyřech.“ Vysvětlením mého počínání a jeho důvodu byla paní znatelně překvapena.

Jsou lidé, kteří o rorýsech mnoho nevědí, někteří si dokonce myslí, že to, co lítá mezi paneláky, jsou vlaštovky. Ale je i mnoho jedinců a skupin druhu *Homo sapiens*, kteří druh *Apus apus* dobře znají a jeho domovy zničit nenechají. Takoví na rorýsí inzerát odpoví zaručeně kladně.

Zdroj (který určitě nepřehlédněte): www.rorysi.cz

Ještě jednou k rorýsům - proč nejsou v přírodě a proč lidská sídliště

Lukáš Blažej

Správa CHKO Labské pískovce vede v poslední letech řadu řízení týkající se několikrát zde zmíněného zateplování

panelových objektů, potažmo umělého sídla zvláště chráněného rorýse. Během kontrolní činnosti s představiteli bytových jednotek mi byla pokládána celá škála otázek. *Proč zrovna tady? Proč zrovna na sídlištích? V případě Děčína je přece v okolí spousta skalních útvarů, jakožto přirozených biotopů pro hnízdění rorýsa.* Osobně jsem odpověď provedl raději diplomatickým způsobem a zahnal věc do autu. Jako entomolog jsem se nevěnoval tomuto tématu natolik, abych mohl uvést nějakou sofistikovanou odpověď, která asi byla očekávána.

Jelikož sám bydlím ve Varnsdorfu léta v panelových domech, beru rorýse už za jejich součást. Jednoho dne, stále s nezodpovězenou

otázkou v hlavě, jsem při ranní cigaretě a pohledu z okna sledujíc rorýse došel k některým indiciím, které by mohly být rozhodně součástí odpovědi.

Rorýsi jsou typickým hmyzožravým druhem a hmyz je prioritou mého zájmu a každý z nás, kdo s rorýsi bydlí, zná jejich zvýšenou aktivitu během časně ranních hodin a za soumraku. Zcela běžnou entomologickou praxí, která by zde měla být základem odpovědi, je fototaxe hmyzu. Velká škála dvoukřídlých (mouchy, komáři, muchničky apod.), brouků, síťokřídlého hmyzu, jepic atd. je plošně lákána světly sidlišť, které v podvěčerních a nočních hodinách září do krajiny. Tento hmyz přilétá během soumraku a rorýsi se jej v tuto chvíli snaží lovit, stejně jako během rána, kdy se hmyz zase rozlétá zpět do krajiny.

V tomto případě by nebyla pro rorýse klíčová pouze přítomnost umělého hnízdiště, ale také velmi snadná a bohatá potravní nabídka. Z pohledu rorýse by se tedy dala odpověď formulovat také snadno. *Proč hnízdit v přirozeném prostředí skalisk, odolávat během hnízdění predátorům v podobě kun, dravců, krkavců aj.? Proč odolávat vzdušným proudům mezi skalisky při lovu hmyzu? Vždyť je to tam na těch sídlišťích tak snadné.*

Užitečnost rorýse na sídlišťích vzhledem k pohodlí nájemců a vlastníků bytových jednotek zcela správně popisuje Olda Rajchl ve svém předchozím příspěvku. Touto cestou bych také rád Oldovi za naší Správu a naše rorýse poděkoval za veškerou pomoc, kterou při ochraně jejich populací na Děčínsku v praxi vykonal.

(foto O. Rajchl)

Kroužkování 2010

Pavel Benda

Celkem tedy 51 kusů sedmi druhů ptáků

- budníček větší – 1 ad.
- pěnice hnědokřídlá – 1 ad.
- čáp černý – 12 pull.
- rehek zahradní – 13 pull.
- lejsek černo hlavý – 5 pull.
- sýkora koňadra – 11 pull.
- rorýs obecný – 8 tohoročních mlád'at

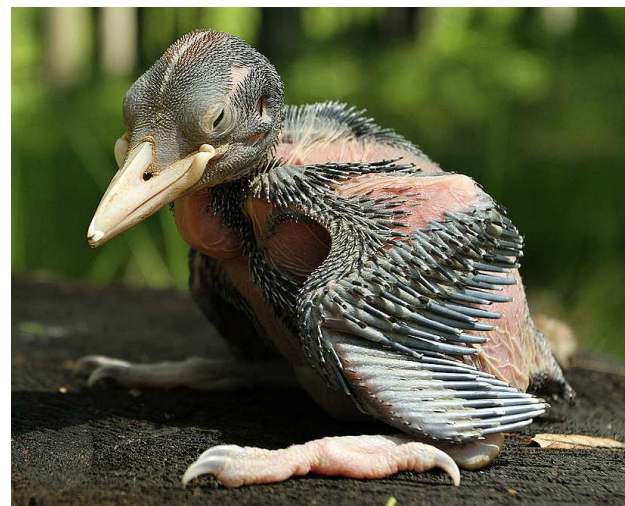
Václav Šena

Celkem 308 jedinců 20 druhů ptáků.

- Luňák červený – 5 pull.,
- Jestřáb lesní – 18 pull. + 1 ex.

Lejsek černo hlavý (*Ficedula hypoleuca*), foto V. Šena.

Nezletné mládě datla černého, foto V. Šena.

- Krahujec obecný – 9 pull.
- Káně lesní – 29 pull.
- Poštolka obecná – 8 ex.
- Sokol stěhovavý – 9 pull.
- Holub doupňák – 47 pull.
- Sova pálená – 1 ex.
- Puštík obecný – 26 pull.
- Kalous ušatý – 3 pull.
- Sýc rousný – 7 pull.
- Datel černý – 59 pull.
- Skřivan polní – 2 pull.
- Linduška luční – 5 pull.
- Skorec vodní – 2 pull.
- Červenka obecná – 4 pull.
- Lejsek černo hlavý – 50 pull.
- Brhlík lesní – 3 pull.
- Krkavec velký – 17 pull.
- Špaček obecný – 3 pull.

Čáp černý, foto V. Šena 2010